

УДК 343.974

Романюк Богдан Васильович — Керівник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент, Заслужений юрист України

Ефективна політика держави у сфері протидії організованій злочинності та корупції — політика зміцнення національної безпеки України

У статті розглянуто питання удосконалення політики української держави, спрямованої на забезпечення ефективної протидії організованій злочинності та корупції, які є внутрішніми чинниками, що впливають на стан її національної безпеки.

Ключові слова: організована злочинність, корупція, національна безпека, протидія.

Сучасні пріоритети у сфері забезпечення національної безпеки вимагають перегляду методів діяльності з метою попередження новітніх загроз і викликів українській державі та суспільству на початку нового тисячоліття.

Більшість дослідників розглядають національну безпеку як стан захищеності життєво важливих цінностей та інтересів як суспільства в цілому, так і окремих громадян держави. Отже, основними чинниками, які впливають на формування державної політики у цій сфері, є загрози цим цінностям та інтересам. У широкому плані це не тільки зовнішні загрози воєнного характеру, а й загрози асиметричного характеру.

Аналіз криміногенної та соціально-економічної ситуації вказують на те, що організована злочинність і корупція, які мають внутрішнє походження, набувають усе більш організованих й скритих форм, підвищують рівень озброєності, технічного оснащення організованих угруповань, відбувається їх розщупування з корумпованими посадовими особами і проник-

нення їхніх представників у правоохоронні та інші органи державної влади для прикриття своєї злочинної діяльності та нейтралізації або паралічу цих органів шляхом прийняття вигідних їм нормативних актів, видачі незаконних розпоряджень, проведення власної кадрової політики тощо. Вони досягли такого рівня, який суттєво впливає на стан політичного, економічного, соціального та демографічного розвитку країни, неконтрольований рівень яких несе загрозу національній безпеці України. Організована злочинність і корупція нині добре укорінені в суспільстві та є елементами системи суспільних відносин і, на жаль, стали частиною його буття. Ці види злочинності є системними явищами, формою існування ряду нових суспільних відносин, що базуються в основному на викривленій ідеї капіталістичної економіки вільного ринку і недолугих трансформаційних процесах їх перебудови.

Організована злочинність і корупція є своєрідним віддзеркаленням ринкових відносин, що розвиваються за законами попиту і пропозиції. У сучасному капіталістичному світі головним інститутом є ринок, який суттєво впливає на політику, право, мораль. Організовані злочинні об'єднання історично створюються на ґрунті субкультури, легко адаптуються до ринкових вимог. Співвідношення попиту і пропозиції, конкуренція, відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, демпінг, створення за домовленістю різноманітних об'єднань про єдину цінову політику, мінімізація податкових відрахувань тощо є тими ринковими механізмами, якими керуються й злочинні організації. Отже, стрижнем організованої злочинності стає економіка держави. Систематичне порушення економічних ринкових законів і правових норм переслідує лише одну мету – неправомірне накопичення капіталу й непомірне збагачення, оптимальних меж якого не виробила людська природа. Вважаємо, що ринкові механізми на сучасному етапі є добрими та ефективними стимуляторами розвитку економіки, але вони мають бути під публічним контролем, щоб прибуток і розміри приватної власності відповідали всім формам і вазі частки вкладеної праці кожного індивіда, а не лише невеликої купки сильних, без моралі та співчуття людей, які, використовуючи такі свої дані, не заслужено стають власниками результатів суспільної праці.

Отже, якщо говорити про лібералізм в економіці, то лише про суспільний лібералізм, що сповідує людські цінності та захищає соціальні проекти, але це тема окремого дослідження.

Отримані незаконні доходи відмиваються через складну систему фіктивних оборудок і банківських операцій та осідають на рахунках в іноземних фінансових структурах або відтак повертаються в Україну як нібито інвестиції чи використовуються для скуповування нерухомості.

Стан організованої злочинності в країні характеризується лише за допомогою таких загальних показників як кількість виявлених організованих груп і злочинних організацій (далі – ОГ та ЗО), кількість виявлених осіб, які вчинили злочини у складі ОГ та ЗО, і кількість закінчених розслідуванням злочинів, учинених учасниками ОГ та ЗО.

Але навіть кількість **виявлених ОГ та ЗО** протягом останніх 5 років постійно зменшувалася. Якщо у **2005 р.** було виявлено **551** таке злочинне угруповання, то у **2008 р.** – **378**, а у **2009 р.** – **379**. Серед виявлених у 2009 р. ОГ та ЗО **237** або **62,5 %** мали **загальнокримінальну і 142** або **37,5 %** – **економічну** спрямованість. Це найвищий відсоток ОГ та ЗО економічної спрямованості за період, що аналізується.

Статистичні дані свідчать, що **ОГ та ЗО з корумпованими зв'язками виявляються досить рідко**, хоча, об'єктивно це варто пов'язувати не зі зменшенням кількості корумпованих державних службовців, а зі зниженням ефективності та повноти розслідування кримінальних справ.

Протягом 2005–2008 рр. спостерігалася тенденція до зменшення кількості виявлених осіб, які вчинили злочини у складі ОГ та ЗО. Особливо значне скорочення цього показника відбулося у 2006 р. (-21,0 %) у порівнянні з 2005 р. У 2008 р. кількість таких осіб складала лише 1457, що наполовину менше, ніж у 2005 р. Така ж тенденція залишалася і у 2009–2010 рр.

Слід зазначити, що виявляється лише незначна кількість незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів; контрабанди; ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів; незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення; шахрайства з фінансовими ресурсами. Ці злочини часто є основою або важливою складовою злочинного бізнесу організованих угруповань і виявлення їх незначної кількості може свідчити про недостатню увагу протидії ОГ та ЗО економічного спрямування, труднощі у налагодженні ефективної боротьби з цим явищем.

Зменшення загальної кількості виявлених ОГ та ЗО можна було б розцінити як прояв переходу від боротьби зі звичайними злочинними групами до протидії справжнім усталеним злочинним формуванням. Але такі очікування марні. В погоні за кількісними показниками спецпідрозділи МВС України по боротьбі з організованою злочинністю й надалі значні зусилля, як видно із наведених показників, витрачають на боротьбу із загальнокримінальною злочинністю, що віднесено до відання інших служб міліції. За останні роки спецпідрозділами не виявлялися злочинні угруповання масштабного характеру в певних видах економічної чи іншої суспільної діяльності з ешелонованими зв'язками управління, зрощені з представни-

ками політичних чи управлінських структур високого рівня. Не виявляються масштабні операції з вивозу величезних капіталів за кордон, у тому числі в офшорні зони. Це дозволяє також уникати оподаткування і наповнення бюджету держави, яка вимушена для підтримки нормалізації життєдіяльності використовувати мільярди займи міжнародних фінансових установ. Неналежна ефективність діяльності правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю досить яскраво виявляється й у тому, що в середньому в кожній справі по лінії спецпідрозділів проходить лише три обвинувачених. У такому разі говорити про виявлення крупних організованих злочинних угруповань з розгалуженою системою управління та корумпованих зв'язків не доводиться. І це у період, коли організовані угруповання різко видозмінились, перейшли від дрібних пограбувань, вимагань і бізнесу до глибокого та широкого проникнення в найбільш привабливі економічні й фінансові сфери діяльності, створивши належне владне прикриття своїй злочинній діяльності.

Однією із складових, що супроводжує й живить організовану злочинність, є корупція як соціально-політичне явище. Така корупція виокремлюється із загальної системи явища корупції й поділяється на два види. Найбільш розповсюдженим і небезпечним слід вважати політичний вид корупції, коли представники державного апарату органів законодавчої, виконавчої та судової влади вступають у незаконні та аморальні зв'язки для отримання матеріальних й інших вигод (послуг, амбіцій, родинних зв'язків, кумівства тощо) від злочинної чи іншої діяльності. Проблема їх ще й у латентному характері. Це стосується таких фактів як сприяння влаштуванню на роботу, просуванню на високі посади своїх родичів, близьких, знайомих, отримання "комісійних" від учасників процедур державних закупівель, неофіційне "спілкування" з представниками підприємств, організацій, що належать до сфери управління або мають договірні відносини з органами державної влади, ведення підприємницької діяльності через підставних осіб або родичів чи близьких, отримання непередбачених законом пільг, привілеїв і подарунків у дні особистих, державних і релігійних свят.

Останнім часом прокуратурою та іншими правоохоронними органами порушено ряд кримінальних справ проти високопосадовців [1] ніби за аналогічні діяння, у тому числі экс-прем'єр міністра України [2], Міністра внутрішніх справ України [3], Київської мері, яка за лічені роки правління зуміла за безцінок роздати землю та привабливі об'єкти комунальної власності м. Києва близьким до себе людям [4], та ін. Хочеться вірити, що це об'єктивні правозастосовчі заходи та рішення щодо зміни криміноген-

ної ситуації у цій сфері діяльності, а не віддзеркалення політики чинної влади, як це намагаються доводити опозиціонери.

Не менш небезпечним є такий вид корупції, який тісно пов'язаний з використанням політиками чи чиновниками свого посадового чи іншого службового стану для прикриття діяльності організованих злочинних угруповань чи власної антисуспільної діяльності, що має форму організованого співтовариства. Такий вид корупції набуває все ширшого характеру, оскільки масовим стало явище, коли у представницькі органи і на державну службу поступають особи із бізнесових структур, триває й зворотній процес – перехід службовців у комерційні підприємства. У такій ситуації не доводиться говорити про дотримання державної чи комерційної таємниці. Все вирішується через систему особистих зв'язків і не завжди на користь держави та суспільства. Однією із важливих умов такого становища є відсутність в Україні належного правового регулювання суспільних відносин, що породжують конфлікт інтересів держслужбовців, а також – у сфері контролю за їх прибутками та видатками.

До найпоширеніших в Україні та найнебезпечніших корупційних діянь належить хабарництво. Воно виявляється у підкупі осіб, уповноважених на виконання функцій держави (“корупційний лобізм”), а також виконанні державними службовцями незаконних, корупційних за змістом, посередницьких функцій щодо третіх осіб з органами державної влади.

Але впродовж останніх п'яти років має місце тенденція до скорочення числа встановлених правоохоронними органами випадків одержання хабара, в результаті чого їх показник, порівняно з 2005 р., склав 33,4 %. У 2009 р. було зареєстровано 1855 (-2,9 % до рівня попереднього року) таких посягань, а їх частка серед злочинів економічної спрямованості становила 5,1 %.

Проте, масштабність хабарництва у країні надзвичайно велика: протягом 2009 року давали хабара (або вимушені послуги чи вимушені дарунки) 28 % опитуваного населення і ще більше опитуваних підприємств – 48 %).

Спостерігається тенденція до зростання рівня корумпованості й працівників *судових органів*, який нині досяг критичної позначки.

Матеріали кримінальних, адміністративних та оперативно-розшукових справ підтверджують, що професійна діяльність представників судової гілки влади супроводжується численними порушеннями норм і процедур, учиненням злочинів та адміністративних правопорушень у сферах службової діяльності й правосуддя, а також лобюванням інтересів окремих фінансових груп і злочинних організацій.

Разом з тим, численні адміністративні протоколи про корупційні діяння складаються переважно щодо державних службовців нижчих категорій та обмежуються лише штрафами. Таким чином, суспільству дається викривлене уявлення про якісні ознаки корупції.

Чинна статистика не відображає реального стану справ, (рівень корупції, враховуючи її латентний характер, залишається досить високим). Однією з розбіжностей у статистиці залишається недосконалість, а іноді й відсутність належної взаємодії органів виконавчої влади з правоохоронними органами, наявність недоліків у інформуванні судами державних органів, подання самостовірної звітності окремими органами виконавчої влади і місцевого самоврядування.

Отже, низька ефективність діяльності державних органів по попередженню, а правоохоронних органів – по виявленню, розкриттю та розслідуванню масштабних злочинних діянь організованих угруповань і корупційних проявів, спотворена статзвітність про результати боротьби зі злочинністю створюють ілюзію на державному рівні про нібито терпиме положення з криміногенною ситуацією у цій сфері діяльності. Але стан економіки й виявлені деякі одиничні факти незаконного привласнення великих державних майнових об'єктів, фінансів, у тому числі й Народними депутатами України, свідчать про зворотне.

Таким чином, незважаючи на нібито велике багатоголосся про реформаторські шляхи розвитку незалежної Української держави і навіть наявність значної кількості програм, перебудовчих заходів у діяльності правоохоронних органів, різних законопроектів та інших пропозицій, зміни на краще відбуваються повільно.

Однією із важливих причин такого становища була безсистемність, непослідовність заходів, суперечності між різними законодавчими та іншими державними актами і штучним розривом між економічними, соціальними та іншими суспільними відносинами і нормами їх регулювання. Склалося враження, що справжня протидія злочинності та порядок в Україні були не потрібні колишнім правлячим колам, а лише простому і не захищеному народу, який найбільше страждає від злочинних посягань.

Нині нове керівництво країни з самого початку своєї діяльності перейшло до реалізації конкретних заходів, які повинні позитивно вплинути не тільки на підвищення рівня економіко-соціальних показників, а й на зниження рівня організованої злочинності та корупції. Створено комітети протидії корупції та проведення реформ, прийнято закони України про держзакупівлі, про функціонування внутрішнього ринку газу, Податковий кодекс України, розпочалася адмінреформа, ведуться інтенсивні підготовчі роботи з реформування інших напрямків державної діяльності.

Але вирішення питання протидії цим негативним явищам потребує комплексного і системного підходу. Мова повинна йти не просто про окремі закони, програми тощо, а системну **політику держави** в цілому щодо протидії організованій злочинності та корупції. Науковим проблемам вироблення державної політики протидії злочинності присвятили свої праці В. І. Борисов, В. В. Голіна, А. П. Закалюк, В. М. Селиванов, В. Я. Тацій, П. Л. Фріс та інші автори.

Метою нашого дослідження є обґрунтування тісного взаємозв'язку організованої злочинності та корупції з нинішніми політико-соціально-економічними умовами та необхідності наукового забезпечення реформаційних процесів у правовій та соціальній сферах для комплексної протидії цим явищам, що становлять загрозу національній безпеці України.

Саме слово політика давньогрецького походження та означає – “Те, що відноситься до держави” [5]. У сучасних умовах політику можна розглядати як багатопланову соціальну діяльність, яка пов'язана з регулюванням суспільних відносин у суспільстві з державотворчою формою влади, в аспекті розподілу її функцій, завдань і компетенції державних органів – її носіїв.

Вона є об'єктом багатьох наук і розглядається в різних аспектах: інституціональному, економічному, соціальному, правовому, психологічному і т. ін. Одним із видів є **кримінальна політика** (хоча правильним було б говорити про антикримінальну політику), яка є часткою внутрішньої політики держави і охоплює основні напрямки діяльності партій та держави всередині країни. Як відмічається у літературі, термін “кримінальна політика” з'явився у праці Ансельма Фейєрбаха “Versuch einer Criminaljurisprudenz des Kogan” у 1804 р. [6]. Прийнято вважати, що вперше найбільш змістовно розкрив термін “кримінальна політика” Ф. фон Ліст. Він писав, що кримінальну політику він хотів би визначити як систематичну сукупність основ, що спираються на наукові дослідження причин злочину і дії, яку чинить покарання, – основ, відповідно до яких держава за допомогою покарання і близьких до нього інститутів повинна боротися зі злочином [7].

Таке розуміння політики дозволило в подальшому науковцям і практикам більш широко усвідомити функції держави у протидії злочинності та виробити як на теоретичному, так і організаційно-правових, економічних тощо рівнях концептуальні основи діяльності держави у протидії злочинності. Адже вже з вищенаведеного тлумачення цієї політики випливає, що вся діяльність держави повинна бути системною, опиратися на наукові засади і не обмежуватися лише каральними заходами.

Відомий український кримінолог, академік А. П. Закалюк саме з цих позицій розглядав політику держави у протидії злочинності, наголошуючи

на важливості як соціальної, так і ситуативної превенції [8]. Саме тому деякі автори відводять провідну роль кримінологічній складовій державної політики [9]. На соціальну складову державної політики у сфері боротьби зі злочинністю звертає увагу В. І. Борисов [10].

С. Ю. Лукашевич піддає різкій критиці дослідження українських науковців політики держави у протидії злочинності, які, на його думку, страждають на методологічну хибність та абстрактність, а правотворчу та правозастосовчу практику – за її репресивний ухил [11].

Дійсно, злочинність – це складне і системне соціальне явище, а тому його вивчення і вжиття відповідних заходів нейтралізації до максимально низького рівня існування потребує розширення традиційного кримінально-правового поля за рахунок соціальних складових (економіка, культура, ідеологія, медицина, інститути громадянського суспільства тощо). Особливо це стосується організованої злочинності та корупції, які мають чи не найбільшу соціальну складову, оскільки в основі їх існування лежить незаконне збагачення, яке зменшує суму надбань для широкого суспільного використання.

Із системних позицій розглядають “кримінальну” політику й російські науковці. Зокрема, С. С. Босхолов пише, що під кримінальною політикою слід розуміти сукупність таких елементів: 1) державну політику (доктрину) боротьби зі злочинністю, яка виражена у відповідних директивних актах Президента і Уряду; 2) наукову теорію і синтез відповідних політичних, соціологічних і правових знань; 3) спеціальний вид соціальної діяльності, яка направлена на активну, наступальну протидію злочинності та іншим правопорушенням [12]. Г. Ю. Лесніков вважає, що кримінальна політика – це система принципів, політичних і політико-правових приписів, правових та інших соціальних норм антикримінального циклу, кримінологічних програм і програм ресоціалізації злочинця, розроблених на науковій основі й здійснюваних державою разом із суб'єктами громадянського суспільства по забезпеченню правопорядку, попередження і боротьби зі злочинністю, безпеки особи, в необхідних випадках, національної безпеки [13].

Таким чином, кримінально-правовий аспект протидії злочинності має виростати із науково обґрунтованих соціальних причин і умов, що породжують злочинність, і висновків щодо ефективності каральної складової й подальшого перевиховання та ресоціалізації покараних. Акцентуючи увагу на каральній політиці, ми забуваємо, що суб'єктами злочинів є фізичні особи, які стають на шлях правопорушень через низький рівень загальної культури, духовності, правосвідомості, психобіологічних даних тощо. Це велике поле діяльності для запобігання злочинності. Володіючи науковими

знаннями щодо цих складових злочинності, необхідно вибудувувати належні напрями державної діяльності, спрямованої на її попередження.

Політика держави у протидії злочинності – це спеціальні, системні й науково обґрунтовані напрямки, методи, способи і засоби діяльності державних органів, політичних організацій і громадських об'єднань, які виконують відповідні функції, завдання та приймають рішення, врегульовані правовими й етичними нормами, що впливають із програмних, законодавчих і директивних документів та спрямовані на запобігання злочинності, проведення каральних заходів і перевиховання та ресоціалізацію правопорушників з метою забезпечення правопорядку, безпеки особи, суспільства і держави.

Політика у протидії злочинності – складова політики держави, але вона є самостійним видом політики, оскільки охоплює окрему сферу її діяльності.

На жаль, у нашій країні в останні роки не було вироблено для цієї сфери впливу цілісної програми дій, а тому важко говорити про “кримінальну” політику як генеральну лінію певного виду державної діяльності, що намагаються відмітити деякі автори [14]. Вживалися лише окремі, розрізнені та несистемні заходи кримінально-правового характеру. Зберігався консерватизм поглядів на злочинність взагалі та її найбільш небезпечний вид – організовану злочинність і корупцію, який породжував безуспішні намагання протистояти їй одними силовими заходами і то не завжди адекватними. Ми знаємо з історії, що одні репресивні заходи не вирішували проблеми злочинності на будь-якому етапі суспільного розвитку, але часто державний апарат, налаштований на репресивні заходи, використовувався і для врегулювання політико-суспільних відносин взагалі. З іншого боку, криміналізація суспільства та органів влади паралізувала й політичну волю до проведення комплексної та ефективної політики протидії злочинності. Наукові дослідження вітчизняних правознавців малочисельні, а ті що є не знаходять належного впровадження у законодавство та практику управлінської діяльності органів влади.

На підтвердження сказаного можна навести деякі факти: не ведуться належні системні наукові дослідження для вироблення концепції закону про політику держави у протидії злочинності, хоча уряд повинен був до 1 квітня цього року внести до Верховної Ради України вже сам його проєкт [15], не прийнято закони України про профілактику злочинів, про кримінологічну експертизу проєктів нормативно-правових актів, про статус слідчого, нову редакцію Закону України про державну службу, затягнулося введення нового Закону України про протидію корупції тощо. Без наукового комплексного вивчення факторів, що породжують організовану та інші

види злочинності, які суттєво впливають на стан внутрішньої безпеки держави, ефективність нормативно-правового забезпечення профілактики та боротьби зі злочинністю, відбувається формальне реформування діяльності правоохоронних і судових органів, де, звичайно, править бал суб'єктивний чинник.

Політика протидії злочинності повинна охоплювати всі напрями державної діяльності, які тією чи іншою мірою прямо чи опосередковано охоплюють усі питання злочинності, тобто не тільки кримінально-правові, до яких ми відносимо заходи, що передбачені нормами матеріального, процесуального, виконавчого права, кримінологічні процедури впливу за злочинність, але й соціальні, про що вже сказано вище. До таких підходів нас зобов'язують і Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи від 5 вересня 1996 р. [16].

Отже, для вироблення ефективної державної політики протидії злочинності має бути якісно напрацьована концепція та основи політики комплексного впливу на це соціальне зло. Концепція та основи державної політики протидії злочинності повинні розглядатися з чотирьох основних позицій: запобігання злочинності; боротьба зі злочинністю; перевиховання та ресоціалізація правопорушників; наукове супроводження вироблення й реалізації державних заходів протидії.

Враховуючи обмеженість статейного викладу, зупинимось лише на деяких важливих моментах державної політики, що стосується протидії організованій злочинності та корупції.

Концептуальні напрямки державної політики мають, перш за все, відображати суть, форми організованої злочинності та корупції на сучасному етапі розвитку нашого суспільства й загрози, які вони несуть правам і свободам громадян і державі. Вироблені теоретико-практичні обґрунтування необхідності концепції та Закону України про основи державної політики протидії злочинності й особливо цим видам, як найбільш небезпечним серед інших аналогічних соціальних явищ. Намічені найголовніші з основних заходів, що породжують причини й умови цих правопорушень. Основна увага у запобіганні злочинів має бути приділена реформуванню економічної та соціальної сфери діяльності, які більше всього вражені цими негативними факторами суспільного розвитку. На цій підставі мають бути запропоновані заходи ліквідації криміногенних факторів у всіх сферах життєдіяльності, вироблення прогресивної ідеології правосвідомості, культури тощо нової генерації членів суспільства – підприємців, урядовців і всіх інших співгромадян, й особливо молоді, як це практикується в інших державах світу. Політика держави має бути диференційована щодо часових періодів суспільного розвитку і найбільш загрозливих факторів, що впли-

вають на криміногенну ситуацію в тих чи інших сферах суспільної діяльності. Наприклад, сьогодні гостро стоять питання “елітної злочинності”, заволодіння організованими корумпованими угрупованнями землею, перерозподілом власності, вивозу капіталів і т. ін. Корупція в основному процвітає за рахунок викривленої системи недоторканості ряду чиновництва, існування громіздкої дозвільної системи, непрозорості та безконтрольності доходів законодавців і управлінців. Для цього слід упроваджувати нові аналітичні методи вивчення стану злочинності, у тому числі так званий метод “аналітичного скринінгу”. Посилення боротьби зі злочинністю неможливе без суттєвого реформування судової системи і правоохоронних органів, в основі якого має відбутися не зміна назв чи передача певних підрозділів із однієї структури до іншої, а чітка деполітизація та функціалізація цих органів, виключений паралелізм у їх діяльності й суттєвий перегляд їхніх завдань тощо, про що ми вже писали [17]. Необхідні наукові напрацювання для суттєвого перегляду політики щодо поглядів на злочини та правосуддя, роль покарання, як це сьогодні намагаються робити в інших країнах [18]. Особливо важливим є посилення ролі аналітичної діяльності в оперативних підрозділах, застосування судової конфіскації незаконно нажитого майна, грошей та цінностей організованими злочинними угрупованнями, розширення сфери застосування прогресивних штрафних санкцій за майнові злочини тощо [19]. Потрібно розглянути питання координації правоохоронних державних органів і громадських формувань у протидії злочинності, широкого залучення громадян на допомогу правоохоронцям, як це має місце у ряді країн Західної Європи [20]. Мають бути передбачені максимальні комплексні заходи щодо ресоціалізації правопорушників, які тісно пов’язуються з економіко-соціальними основами. На високий рівень повинні піднятися кримінологічні та інші наукові розробки, особливо ті, що стосуються попередження злочинності та корупції. З іншого боку, вони мають бути завжди основою для прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Шелест П. Ми не програємо ! / П. Шелест // Україна молода. — 2010. — № 178 (3943). — С. 8. — 25 верес. ; Бойко І. Як не знімемо, то арештуємо? / І. Бойко // Україна молода. — 2010. — № 178 (3943). — С. 9. — 25 верес. ; Бутусов Ю. Справи Макаренка і Діденка : військовополонені “Росукренерго” / Ю. Бутусов // Дзеркало тижня. — 2010. — № 38 (818). — С. 3. — 16 жовт. ; Патиківський Ю. Він терпів – і вам велів ! / Ю. Патиківський // Україна молода. — 2010. — № 212 (3977). — С. 2. — 12 листоп.

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

2. Рафаїл. А. Протів Тимошенко – дело за растрату / А. Рафаїл., А. Корчинський, Д. Гомон // Сегодня. — 2010. — № 281 (3705). — С. 2. — 16 декаб.

3. Ребров С. Как Луценко “орлов” растил / С. Ребров // Еженедельник 2000. — 2010. — № 41 (529). — 15–21 октяб. ; Серов И. Луценко дал своему шоферу квартиру / И. Серов // Сегодня. — 2010. — № 246 (3671). — С. 5. — 6 нояб. ; Чаленко А. Луценко светит 8 лет ? / А. Чаленко, Д. Гомон // Сегодня. — 2010. — № 233. — С. 3. — 21 октяб. ; Ильченко А. Луценко взяли на подписку / А. Ильченко, Д. Гомон // Сегодня. — 2010. — № 249 (3673). — С. 45. — 9 нояб. ; Ильченко А. Луценко светит 8 лет за 40 тысяч // А. Ильченко // Сегодня. — 2010. — № 250 (3674). — С. 3. — 10 нояб. ; Бойко І. Водій для Юри / І. Бойко // Україна молода. — 2010. — № 210 (3975). — С. 7. — 10 листоп.

4. Петик М. Іподром не отдали / М. Петик // Сегодня. — 2010. — № 240 (3664). — С. 8. — 29 октяб. ; Петик М. Киеву вернули акции / М. Петик // Сегодня. — 2010. — № 281 (3705). — С. 8. — 16 декаб. ; Петик М. Городу вернут 2000 участков / М. Петик // Сегодня. — 2011. — № 16 (3733). — С. 8. — 24 янв.

5. Политика // Философский энциклопедический словарь. — М. : “Сов. Энциклопедия”, 1983. — С. 58.

6. Лесников Г. Ю. О современных тенденциях уголовной политики России / Г. Ю. Лесников // Рос. криминологический взгляд. — 2006. — № 2. — С. 99. ; Чубинский М. П. Очерки уголовной политики : понятие, история и основные проблемы уголовной политики как составного элемента науки уголовного права / М. П. Чубинский ; [сост. и вступ. статья В. С. Овчинского, А. В. Федорова]. — М. : ИНФРА — М, 2005. — 2008. — С. 54–56. ; Закалюк А. П. Про розроблення наукового обґрунтування державної політики України щодо запобігання та протидії злочинності і корупції / А. П. Закалюк // Наук. вісник Дніпропетров. ун-ту внутр. справ. — 2009. — № 4. — С. 120–129.

7. Ф. Фон Лист. Задачи уголовной политики / Ф. Фон Лист ; [предисл. В. С. Овчинский]. — М. : ИНФРА — М, 2009. — С. 7–8.

8. Закалюк А. П. Про розроблення наукового обґрунтування державної політики України щодо запобігання та протидії злочинності і корупції / А. П. Закалюк // Наук. вісник Дніпропетров. ун-ту внутр. справ. — 2009. — № 4. — С. 120–129.

9. Криминологія має посісти належне місце : інтерв'ю з В. Поповичем // Юрид. вісник. — 2009. — № 32. — С. 6–8. — 4 серп.

10. Борисов В. І. Державна політика у сфері боротьби зі злочинністю та її напрямки / В. І. Борисов // Проблеми законності : зб. наук. праць ; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. — 2009. — Вип. 100. — С. 305–312.

11. Лукашевич С. Ю. Шляхи підвищення ефективності політики держави у сфері запобігання та протидії злочинності / С. Ю. Лукашевич // Правові засади підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в Україні : мат. наук.

конф. (м. Харків, 15 трав. 2008 р.) / Ін-т вивчення проблем злочинності АПРН України. — Харків : “Право”, 2008. — С. 258–259.

12. Босхолов С. С. Основы уголовной политики : конституционный, криминологический, уголовно-правовой и информационный аспекты / С. С. Босхолов. — М. : Учебно-консультационный центр “ЮрИнфоР”, 1999. — 142 с.

13. Лесников Г. Ю. Уголовная политика Российской Федерации. Проблемы теории и практики / Г. Ю. Лесников. — М. : ЮНИТИ-ДАНА ; Закон и право, 2004. — 197 с.

14. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави : теоретичні, історичні та правові проблеми / П. Л. Фріс. — К. : Атіка, 2005. — С. 140–274.

15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 вересня 2009 року “Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції” : Указ Президента України від 27 жовт. 2009 р. № 870/2009 / Офіц. вісник Президента України. — 2009. — 5 листоп. — № 32. — С. 47. — Ст. 1098. — п. 10.

16. Recommendation № R (96) 8 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to Member States on crime policy in Europe in a time of change : adopted on 5 September 1996 at the 572nd meeting of the Ministers Deputies.

17. Романюк Б. В. У боротьбі з організованою злочинністю та корупцією важливі конкретні дії / Б. В. Романюк // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). — 2004. — № 9. — С. 18–33. ; Романюк Б. В. До проблеми перебудови досудового слідства / Б. В. Романюк // Адвокат. — 2005. — № 1. — С. 12–15. ; Романюк Б. В. Безпека держави вимагає ефективніших заходів боротьби з організованою злочинністю і корупцією / Б. В. Романюк // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). — 2007. — № 17. — С. 3–21.

18. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / З. Бауман. — К. : Видавничий дім “Киево-Могилянська академія”, 2008. — С. 83–102. ; Зер Г. Зміна об’єктива : новий погляд на злочин та правосуддя / Г. Зер. — К. : Університетське вид-во “Пульсар”, 2004. — 224 с. ; Гуманізація кримінального судочинства шляхом розвитку елементів служби пробачі та реалізації програм примирення потерпілих та правопорушників : [методичні матеріали] / Ягунов Д. В., Прокопенко Н. М., Горова А. О. ; [за заг. ред. Прокопенко Н. М.]. — К. : Український центр порозуміння, 2007. — 64 с.

19. Романюк Б. В. Досвід Італії у протидії мафії (на прикладі Сицилії) / Б. В. Романюк // Наук. вісник Нац. акад. внутр. справ України. — 2004. — № 2. — С. 28–36. ; Романюк Б. В. Анонімні свідки у справах про злочини, що вчиняються організованими злочинними об’єднаннями / Б. В. Романюк // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). — 2008. — № 18. — С. 11–20. ; Романюк Б. В. Світовий досвід створення та функціонування інституцій з попередження та боротьби з корупцією / Б. В. Романюк // Боротьба з організованою зло-

Борьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

чинністю і корупцією (теорія і практика). — 2009. — № 21. — С. 9–16 (початок). ; 2010. — № 22. — С. 3–12 (продовження).

20. Иншаков С. М. Зарубежная криминология / С. М. Иншаков. — М. : ИНФРА-М-НОРМА, 1997. — 278 с.

В статье рассмотрен вопрос усовершенствования политики украинского государства, направленной на обеспечение эффективного противодействия организованной преступности и коррупции, которые являются внутренними факторами, влияющими на состояние ее национальной безопасности.

The article deals with the examination of the question concerning the improvement of the policy of Ukraine, directed on the providing of the effective counteraction to organized crime and corruptions, which are the internal factors which influence on the state of its national security.

Стаття надійшла до редакції журналу 17 грудня 2010 року.